ОСОБЛИВОСТІ НАУКОВОГО ПОЯСНЕННЯ

Н.Є. Доронкіна

Національний технічний університет України «КПІ»

Одна з аргументативно-релевантних категорій, а саме категорія каузативності базується на понятійній категорії каузальності, яка відображає причинно-наслідковий зв'язок між подіями [2, с.249-250].

Каузативні відношення належать до відношень обумовленості разом з відношеннями поступки, цілеспрямованості, мотивації та умовно-наслідковими відношеннями. У процесі досліджень зв'язку між різними видами таких відношень з'явилось три точки зору:

– серед відношень обумовленості немає змістовного інваріанту;

– категорії причини, наслідку, цілі, умови, поступки та мотивації виступають як видові у відношенні до родових відношень обумовленості;

– всі види відношень обумовленості є модифікаціями каузальних відношень, оскільки інші види обумовленості припускають присутність каузального зв'язку [1, с. 252].

Оскільки каузальний зв'язок слугує основою аргументації, вона спирається на всі види відношень обумовленості.

Категорія каузальності знаходить своє відображення на різних ярусах дискурсу. Зокрема у англомовних науково-технічних статтях вона представлена на лексичному, синтаксичному и текстовому рівні.

Так на лексичному рівні каузальна категорія каузативності виражена словами, які означають причину, наслідок, спричиняти та інші.

На рівні речення (простого та складного) каузальна семантика представлена обставиною причини, мети, наслідку, умови, результату. Речення може бути просте та складнопідрядне з відповідними типами підрядних речень. Також причинно-наслідковий зв'язок може бути виражений обставиною часу, оскільки причина завжди передує наслідку. Крім того, немає повної

відповідності між мовними конструкціями та логічними операціями. Існує лише часткова кореляція [3, с.44].

На текстовому рівні речення поєднуються у групи, які називають складними синтаксичними цілими (ССЦ). Всередині такої групи речення пов'язані синтаксично та за смислом. ССЦ виступають як семантико-синтаксичне наповнення висловлювань, які теж між собою вступають у відношення. Зокрема каузальність виражена у відношеннях аргументації, пояснення, введення, уточнення та часу.

Синтаксична структура здатна згортатись та розгортатись, не втрачаючи змісту, за допомогою семантично еквівалентної трансформації. Так просте речення перетворюється в складнопідрядне, яке в свою чергу розгортається у ССЦ. Також має місце зворотній процес. До того ж слід зазначити, що каузальна семантика може бути виражена та маркована одним і тим засобом у структурах різного рівня синтаксису. Таким чином має місце ізофункціональність, тобто прояв єдиної семантико-синтаксичної функції на кількох ярусах синтаксису [4, с.6-7].

У науково-технічних статтях аргументація часто приймає форму пояснення. Згідно з моделлю наукового пояснення, до його складу входять експланандум та експлананс. До складу експланандума вхлдять речення, що описує пояснюване явище, а експлананс складається з речень, що описують антецедентні умови та речень, які посилаються на загальні закони. Крім того, експланандум є логічним наслідком експлананса.

Одним з инструментів переконання є аналогія. Існують різні види аналогії. Зокрема асоціативна аналогія слугує основою індуктивної аналогії.

У науковому поясненні використовують інший вид аналогій, яка базується на казуальному зв'язку між речами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Акимова Э.Н. Категория обусловленности: статус, состав, уровни реализации / Э.Н. Акимова // Вестник ВГУ. Сер. 2, Языкознание. – 2012. – № 1 (15). – С. 250-254.

2. Белова А.Д. Лингвистические аспекты аргументации /А.Д. Белова. – К. 1997. – 300с.
3. Галкина Н.П. Сложноподчиненные предложения со значеним обусловленности в научном стиле современного руського языка: дис. … кандидата филологич. наук : 10.02.01 / Галкина Наталия Пвловна. – Кострома, 2014. – 225 с.
4. Шустер А. Г. Категория следствия и средства ее реализации на разных ярусах синтаксиса в современном русском языке: автореф. дис. на соискание науч. степени канд. фил. наук: спец. 10.02.01 «Русский язык» / А. Г. Шустер. – Ставрополь., 2005. – 24 с.